

Prima instanță: (Judecătoria Drochia, sediul central) L. Grădinari
Instanța de apel: (Curtea de Apel Bălți) Iu. Grosu, A. Corcenco, A. Ciobanu

D E C I Z I E

20 decembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței,
judecători

Iuliana Oprea
Galina Stratulat
Dumitru Visternicean
Ion Druță
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de către Preahin Oxana,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana
împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență
Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor
și cererea înaintată de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin, intervenient
accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția
Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor,
împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 13 iulie 2017, prin care a fost respins
apelul declarat de către Preahin Oxana și menținută hotărârea Judecătoriei Drochia din
29 martie 2017,

c o n s t a t ă :

La data de 28 iunie 2016, Preahin Oxana a înaintat cerere de chemare în judecată
împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență
Socială și protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, a concubinat cu Climauțan Maric
din anul 2007.

De asemenea, a menționat că din relațiile de concubinaj, la XXXXX s-a născut
XXXXX, iar Climauțan Maric a fost înregistrat ca fiind tatăl copilului.

Invocă faptul că în anul 2015, relațiile de concubinaj cu pîrîtul s-au destrămat, iar
XXXXX a rămas la întreținerea sa.

Consideră reclamanta că domiciliul copilului minor, XXXXX urmează să fie
stabilit cu mama, deoarece dispune de condiții favorabile pentru întreținerea și educarea
copilului.

Reclamanta Preahin Oxana solicită stabilirea domiciliului copilului minor,
XXXXX, născut la XXXXX împreună cu mama.

La 29 iunie 2016, Climauțan Maric a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Oxanei Preahin, intervenient accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

În motivarea cererii, Climauțan Maric a menționat că în rezultatul concubinajului cu Preahin Oxana, la XXXXX s-a născut XXXXX.

La fel, a relatat că în anul 2013, relațiile de concubinaj s-au destrămat.

Menționează că Preahin Oxana, în diferite perioade de timp ezită să-și îndeplinească obligațiile de părinte, manifestă o atitudine neglijentă față de XXXXX, în rezultatul căruia copilul este bolnav (premise pentru astm) și lipsit de grija părintească necesară.

Astfel, consideră că copilul urmează să fie încredințat unuia din părinți care ar deveni responsabil de protecția și tutela părintească.

Climauțan Maric solicită stabilirea domiciliului copilului minor, XXXXX născut la XXXXX, cu tatăl.

Prin încheierea Judecătorei Drochia din 12 septembrie 2016, s-au conexas într-un singur proces cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor și cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin, intervenient accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor (f.d. 60-61 Vol. I).

La 24 februarie 2017, Climauțan Maric a depus cerere de chemare în judecată suplimentară, menționând că pe parcursul examinării cauzei, XXXXX a ajuns în grija sa, exclusiv prin dorința benevolă a mamei sale, iar la moment locuiește împreună cu XXXXX în municipiul Chișinău (f.d. 99-101 Vol. I).

Prin hotărârea Judecătorei Drochia din 29 martie 2017, cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana a fost respinsă.

S-a determinat locul de trai al copilului minor, XXXXX, anul nașterii XXXXX împreună cu Climauțan Maric.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 13 iulie 2017, a fost respins apelul declarat de către Preahin Oxana și menținută hotărârea Judecătorei Drochia din 29 martie 2017.

La 26 septembrie 2017, Preahin Oxana a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie stabilit domiciliul copilului minor XXXXX, cu mama, Preahin Oxana.

Recurenta, în motivarea recursului a menționat că instanța de apel este obligată să verifice nu numai motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, dar și temeinicia hotărârii atacate în întregul ei, precum și circumstanțele și raporturile juridice stabilite de prima instanță, cele care nu au fost stabilite dar care au importanță pentru soluționarea pricinii și aprecierea probelor.

Astfel, reiterează că prin Avizul-concluzie privind determinarea domiciliului copilului minor, Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia a concluzionat că ținând cont de interesele și dorințele copilului, autoritatea tutelară consideră că ambele părți întrunesc condițiile necesare pentru a crește și educa copilul.

Însă, invocă faptul că numai din considerente materiale, fără a lua în considerație că XXXXX are nevoie mai mult de grija mamei, instanțele indică că la moment oportun este să fie stabilit domiciliul XXXXX cu Climauțan Maric.

La fel, relatează că din Avizul-concluzie a Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Rîșcani municipiul Chișinău, rezultă că domiciliul copilului poate fi stabilit cu tatăl, Climauțan Maric, însă această concluzie nu interzice că XXXXX poate să locuiască cu mama.

La 05 decembrie 2017 și 12 decembrie 2017, Climauțan Maric a depus referință și referință suplimentară la recursul declarat de Preahin Oxana, solicitînd de a fi recunoscut inadmisibil recursul declarat de Preahin Oxana.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Bălți a emis dispozitivul deciziei la 13 iulie 2017.

Astfel, recursul declarat de Preahin Oxana la 26 septembrie 2017, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul consideră necesar de a admite recursul din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

Articolul 16 din Legea nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului statuează că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu aceștia, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesară în interesul copilului.

În același context art. 51, 52 Codul familiei statuează dreptul copilului la abitație în familie și de a comunica cu părinții și alte rude. Familia este o instituție protejată de art. 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În același timp art. 19 din Convenția cu privire la drepturile copilului statuează că, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței acestora, exceptând situația în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și cu respectarea legilor și a procedurilor aplicabile, că această separare este în interesul suprem al copilului. O astfel de decizie poate deveni necesară în cazuri particulare cum ar fi, de exemplu, în cazul copiilor maltratați sau neglijăți de părinți sau în cazul în care părinții trăiesc separat și se impune luarea unei hotărîri cu privire la locul de reședință a copilului.

În cazul examinării litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului minor în cazul în care părinții locuiesc separat, să se țină cont exclusiv de interesul superior al copilului.

Examinînd superioritatea unuia dintre drepturi, instanța de judecată urmează să țină cont de art. 18 din Convenția cu privire la drepturile copilului, care prevede că statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit

caruia ambii parinti au responsabilitati comune pentru cresterea si dezvoltarea copilului. Parintii sau, dupa caz, reprezentantii sai legali sunt principalii responsabili de cresterea si dezvoltarea copilului. Acestia trebuie sa actioneze, in primul rand, in interesul suprem al copilului.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat principiul bine stabilit în jurisprudența sa conform căruia scopul Convenției nu este de a proteja drepturile teoretice sau iluzorii ci cele concrete și efective (Cauza Artico împotriva Italiei).

Prin urmare, și la încredințarea copiilor minori, condiția esențială de care instanțele judecătorești au îndatorirea să se pronunțe, constă în interesul superior al copilului, interes ce urmează a fi stabilit prin examinarea tuturor criteriilor consacrate în acest domeniu.

Aceste criterii, stabilite de practica Curții Europene a Drepturilor Omului, dar și de legislația națională sunt vârsta copilului, posibilitățile părintelui de a-i asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală, atașamentul față de copilul minor, precum și al minorului față de părinte, grija manifestată de părinți în timpul conviețuirii și după despărțirea lor în fapt, precum și altele asemenea.

Totodată, criteriile de apreciere a interesului superior al minorului formează un ansamblu guvernat de principiul egalității, ceea ce înseamnă că nu poate reține caracterul primordial sau determinant al unuia sau altuia dintre criteriile respective.

Conform art. 51 alin. (1), (3) Codul familiei, se consideră copil persoana care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul). Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei.

Tot în acest context, art. 63 alin. (1), (2) din Codul familiei prevede că, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani).

În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc).

În speță, s-a constatat că în rezultatul concubinajului dintre Preahin Oxana și Climauțan Maric, la XXXXX s-a născut XXXXX.

La 16 mai 2012, a fost eliberat certificatul de naștere al copilului, unde Climauțan Maric este indicat ca fiind tatăl copilului XXXXX.

Totodată, s-a stabilit că în anul 2015, relațiile de concubinaj între Preahin Oxana și Climauțan Maric s-au destrămat, iar inițial copilul XXXXX a locuit împreună cu mama sa, însă ulterior a fost luat să locuiască cu tata și la moment se află la educația și întreținerea acestuia.

Astfel, ambii părinți reclamă dreptul de custodie asupra copilului, invocând deținerea condițiilor adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului.

Conform art. 63 alin. (3) Codul familiei, la determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

Conform Avizului Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la determinarea domiciliului și condițiilor de întreținere a copilului XXXXX nr. 40 din 17 ianuarie 2017, autoritatea tutelară consideră că Climauțan Maric întrunește condițiile necesare pentru a crește și educa copilul XXXXX (f.d. 81 Vol. I).

La fel, prin Avizul-concluzie a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului Rîșcani municipiul Chișinău cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX nr. 0-78 din 09 martie 2017, autoritatea tutelară consideră că Climauțan Maric dispune de condițiile necesare pentru asigurarea unui trai decent a copilului XXXXX (f.d. 108 Vol. I).

De asemenea, prin Avizul-suplimentar al Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la determinarea domiciliului și condițiilor de întreținere a copilului XXXXX nr. 240 din 13 martie 2017, autoritatea tutelară consideră că ambii părinți întrunesc condițiile necesare pentru a crește și educa copilul XXXXX, dar la moment oportun este ca copilul să rămână în familia tatălui, motivul fiind relațiile intrafamilare și sociale bune, mod de viață sedentar și stare financiară stabilă (f.d. 114 Vol. I).

Colegiul reține că instanțele de judecată au interpretat acest fapt în interesul lui Climauțan Maric, fără a ține cont de interesul superior al copilului.

Deci, atât prima instanță, cât și instanța de apel au emis soluții eronate referitor la stabilirea domiciliului copilului minor, XXXXX, la domiciliul tatălui – Climauțan Maric.

Pentru a se pronunța astfel, instanțele de judecată au pus la baza motivării hotărârilor judecătorești starea financiară stabilă a lui Climauțan Maric.

Colegiul contrazice aceste concluzii, deoarece după cum rezultă din actele cauzei, și Preahin Oxana este angajată în serviciu, activînd în calitate de șef al casei, Filiala nr. 16 al ”Băncii de Finanțe și Comerț” SA, cu un salariu de 4288 lei lunar (f.d. 124 Vol. II).

Astfel, instanța de recurs reține că ambii părinți sunt persoane decente, cu posibilități de întreținere, îngrijire și educare a copilului, ambii părinți sunt gata să-și asume responsabilitatea de a avea grijă de copil. Prin urmare, instanței îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată.

Interesul superior al copilului este singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pentru a-l determina trebuie să se țină seama de întregul complex de împrejurări menite să asigure copilului o dezvoltare fizică, morală și intelectuală armonioasă, interesând nu numai posibilitățile materiale ale părinților ci și vârsta copiilor, comportarea părinților înainte de separare, gradul de atașament și preocupare pe care l-au manifestat față de copii, precum și legăturile afective ce s-au stabilit între părinți și copii, între copii și alți membri ai familiei extinse.

E de reținut că tatăl și mama sunt figuri importante de atașament, care au rol decisiv în dezvoltarea emoțională și socială a copilului, atât timp cât calitatea interacțiunilor lor va condiționa calitatea relațiilor sociale. Interesul superior al copilului reclamă menținerea acestuia cât mai mult timp într-un mediu familial normal și echilibrat în prezența ambilor părinți pentru că riscul ruperii echilibrului sufletesc al acestuia este foarte mare odată cu încredințarea sa unuia sau altuia dintre părinți. De aceea, după separarea părinților menținerea și încurajarea relației copilului cu părintele cu care minorul nu locuiește în mod statornic, devine vitală pentru dezvoltarea sa morală normală. Interesul superior al copilului, în general, este legat de posibilitatea de a putea accesa nelimitat pe ambii părinți pentru a putea dezvolta relații echilibrate și armonioase cu ambii părinți.

Relațiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit, restrângerea acestora fiind necesară numai în condiții deosebite pentru protejarea copilului.

La caz, este de menționat că normele de drept național și internațional stabilesc că răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine ambilor părinți, care indiferent de situațiile de conflict apărute între ei trebuie să se conducă înaintea de orice după interesul superior al copilului. Deoarece, oricărui copilului îi este recunoscut dreptul la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa fizică, mintală, spirituală, morală și socială, iar părinților care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului.

Faptul că în prezent Climauțan Maric a format o altă familie, iar copilul XXXXX este îngrijit de soția lui Climauțan Maric nu poate diminua rolul mamei biologice în viața copilului, ori o femeie străină oricum nu poate înlocui întru tot mama biologică.

Astfel, Colegiul avînd în vedere interesele copilului de a se dezvolta într-un mediu sigur, sănătos și care să-i confere stabilitate, precum și ținînd cont de vârsta fragedă a copilului, reține că interesul copilului este ca el să fie crescut, îngrijit, educat și protejat de către mamă, cel puțin pînă la vârsta cînd copilul va putea decide cu cine din părinți să locuiască în continuare.

Părțile implicate trebuie să înțeleagă că măsura stabilirii domiciliului la mamă nu trebuie interpretată ca o sancțiune la adresa tatălui sau copilului, iar copilul trebuie sprijinit în a se acomoda în noul mediu fără a întrerupe legăturile cu persoanele familiare lui.

În urma celor expuse, Colegiul conchide că instanțele inferioare nu au examinat circumstanțele cauzei, apreciind probele și legea materială eronat în interesul unei părți și nu în interesul superior al copilului, fapt ce duce la încălcarea drepturilor copilului minor.

Din aceste considerente și ținînd cont că interesul copilului prevalează asupra intereselor părinților, Colegiul consideră necesar de a admite pretențiile înaintate de Preahin Oxana împotriva lui Climauțan Maric cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, Climauțan Sofia, cu mama și respinse pretențiile înaintate de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, XXXXX, cu tata.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de

Preahin Oxana, de a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor și respinsă cererea înaintată de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin, intervenient accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

A admite recursul declarat de către Preahin Oxana.

A casa decizia Curții de Apel Bălți din 13 iulie 2017 și hotărârea Judecătoriei Drochia din 29 martie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor și cererea înaintată de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin, intervenient accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, pronunțând o nouă hotărâre, prin care:

A admite cererea de chemare în judecată înaintată de Preahin Oxana împotriva lui Climauțan Maric, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

A stabili domiciliul copilului minor, XXXXX, anul nașterii XXXXX, cu mama acestuia, Preahin Oxana, născută la XXXXX și domiciliată în XXXXX.

A respinge cererea înaintată de Climauțan Maric împotriva Oxanei Preahin, intervenient accesoriu intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Drochia cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

Iuliana Oprea

judecători

Galina Stratulat

Dumitru Visternicean

Ion Druță

Dumitru Mardari